

22. Οδο-λέξις: το ταξίδι της Εγνατίας Οδού στην ορολογία κατασκευής και διαχείρισης οδικών έργων

Έλενα Χουρμουζιάδη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Τμήμα Μετάφρασης και Διερμηνείας της «Εγνατία Οδός Α.Ε.» συνεχίζοντας δυναμικά το «ταξίδι» του στον τομέα της ορογραφίας πέρασε στη δεύτερη και πιο ώριμη φάση του έργου της δημιουργίας ενός Λεξικού Ορολογίας Κατασκευής και Διαχείρισης Τεχνικών Έργων. Αποκρυσταλλώνοντας τους στόχους, τις απαιτήσεις και τις προδιαγραφές ενός τέτοιου έργου με την ουσιαστική βοήθεια και καθοδήγηση ενός Συμβούλου Λεξικογραφίας καθόρισε τη μορφή και τα χαρακτηριστικά της Ορολογικής Βάσης Δεδομένων, προχώρησε στη δημιουργία ιστοσελίδας που τη φιλοξενεί (www.odo-lexis.gr) και διαμόρφωσε ένα τυποποιημένο πλαίσιο εργασίας μέσα στο οποίο το ανθρώπινο δυναμικό του Τμήματος μελετά και αποδελτιώνει τη σχετική βιβλιογραφία, επεξεργάζεται τα λήμματα, τα εμπλουτίζει με επιπλέον πληροφορίες (γραμματική κατηγορία, συγκεκριμένο, γραφήματα, ηλεκτρονικά κείμενα) και τα οργανώνει με βάση της εννοιολογικές τους συγγένειες. Στην εισήγηση παρουσιάζονται οι αλλαγές στη μεθοδολογία και τον προσανατολισμό του έργου σε σχέση με την προηγούμενη φάση που παρουσιάστηκε στο «4^ο Συνέδριο Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» (Αθήνα, 2003), οι προδιαγραφές που τέθηκαν, η ιστοσελίδα που δημιουργήθηκε και η οποία είναι πλέον διαθέσιμη στο Διαδίκτυο, καθώς και οι προοπτικές και οι φιλοδοξίες που συνεχίζουν να υπάρχουν και να μας τροφοδοτούν σε αυτό το δύσκολο δρόμο.

Odo-lexis: the journey of Egnatia Odos in the world of highway project construction and management terminology

Elena Hourmouziadi

SUMMARY

The “Egnatia Odos A.E.” Translation & Interpretation Unit continues its “journey” in the field of terminology and proceeds in the second, and more mature, phase of creating a Project Construction and Management Terminological Database. Through crystallizing the targets, requirements and specifications of our project with the aid of a Lexicography Consultant, we decided on the form and special features of our Terminological Database, proceeded to the creation of an interactive on-line application (www.odo-lexis.gr) and formulated a standardised work framework within which the human resources of our Unit study and collect the relevant bibliography, process the database entries, add supplementary supporting information (grammatical category, context, graphics, electronic texts) and structure them according to their conceptual affinities. This paper presents the differences in methodology and orientation of the project in relation to the previous project phase presented in the 4th Conference “Hellenic Language and Terminology” (Athens, 2003), the specifications set, the web site that was created, which is now available on the Internet, as well as the prospects and future plans that continue to emerge and encourage us in our difficult journey.

1 Η ΙΘΑΚΗ ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ

Όταν δύο χρόνια πριν παρουσιάσαμε στο 4^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» (Αθήνα 30-31 Οκτωβρίου και 1 Νοεμβρίου 2003) το έργο της δημιουργίας ενός Λεξικού Ορολογίας Κατασκευής και Διαχείρισης Οδικών Έργων της «ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε.», χρησιμοποιήσαμε μία γλαφυρή αναλογία: βλέπαμε τότε το έργο μας σαν ένα περιπετειώδες ταξίδι, γεμάτο ανασφάλειες και ερωτηματικά, ενώ αγωνιζόμασταν να φτάσουμε αλώβητοι στο τέλος του ταξιδιού, τη δική μας Ιθάκη, ένα ολοκληρωμένο τελικό προϊόν, είτε σε ψηφιακή είτε σε έντυπη μορφή. Σήμερα, κατάτι σοφότεροι και ωριμότεροι, αντιμετωπίζουμε το ίδιο ταξίδι περισσότερο σαν αυτοσκοπό παρά σαν μέσο για να φτάσουμε στο τέρμα. Επιλέγουμε νέες διαδρομές, πιο δύσκολες και πιο απαιτητικές, ανανεώνουμε τα εφόδιά μας και συνεχίζουμε την αναζήτηση.

Σε αυτό το πλαίσιο, το λεξικογραφικό έργο της «ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε.» πέρασε από το πειραματικό στάδιο μίας ορολογικής βάσης φτιαγμένης στο πρόγραμμα Access της Microsoft Office σε έναν ολοκληρωμένο θησαυρό σε δύο γλώσσες –Ελληνικά και Αγγλικά– που ονομάσαμε «**Οδο-λέξις**» με όρους πλήρως επεξεργασμένους, βιβλιογραφικές παραπομπές και υποστηρικτικές πληροφορίες, όπως είναι ηλεκτρονικά κείμενα και γραφικά. Ο δίγλωσσος αυτός θησαυρός φιλοξενείται σε μία καλαίσθητη ιστοσελίδα (www.odo-lexis.gr) και είναι διαθέσιμος σε όλους μέσω του Διαδικτύου.

Αν επιχειρούσε κανείς να συγκρίνει το τότε με το τώρα, θα ανακάλυπτε ότι παραμένει ίδια η βάση του εγχειρήματος, η φιλοσοφία πίσω από αυτό, η διάθεσή μας δηλαδή να αξιοποιήσουμε με συστηματικό τρόπο το ορολογικό υλικό που είχαμε στα χέρια μας και να το παρουσιάσουμε στη γλωσσική κοινότητα τόσο των μηχανικών και ειδικών του τομέα της κατασκευής και διαχείρισης τεχνικών έργων όσο και των μεταφραστών.

Μένοντας σταθεροί στο όραμά μας, βελτιώσαμε και εμπλουτίσαμε τις προδιαγραφές μας θέλοντας να προσφέρουμε όσο το δυνατό πληρέστερες πληροφορίες για κάθε λήμμα, αλλά και επιδιώκοντας να είμαστε όσο το δυνατό συνεπέστεροι ορογραφικά και πιο σύγχρονοι σε σχέση με τις διεθνείς πρακτικές αντίστοιχων έργων. Εξαιρετικά σημαντική σε αυτό το στάδιο ήταν η συμβολή ενός Συμβούλου Λεξικογραφίας που εμπλούτισε το δυναμικό της ομάδας και συνέταξε τις προδιαγραφές του έργου, ενώ συντόνισε και οργάνωσε τόσο το ανθρώπινο δυναμικό όσο και το ίδιο το υλικό. Έθεσε, με λίγα λόγια, σε συνεργασία πάντα με την ίδια την ομάδα και λαμβάνοντας υπόψη τη στρατηγική της εταιρίας, ένα ευδιάκριτο και σαφές πλαίσιο εργασίας με συγκεκριμένους κανόνες και χρονοθετημένους επιμέρους στόχους.

Καθώς οι απαιτήσεις και ο όγκος της εργασίας μας αυξήθηκαν, ήταν αναγκαίο να δημιουργηθεί ένα παράλληλο δίκτυο εμπειρων εξωτερικών συνεργατών, οι οποίοι ανέλαβαν και επεξεργάστηκαν ο καθένας από ένα συγκεκριμένο κομμάτι ορολογικού υλικού, ώστε η ροή της δουλειάς να είναι συνεχόμενη και αποτελεσματικότερη σε επίπεδο όγκου.

Όταν ένα τέτοιο έργο «ενηλικιώνεται» και βαδίζει πάνω σε πιο ξεκάθαρα και τεκμηριωμένα μονοπάτια, είναι φυσικό να αλλάζουν τόσο οι δυνατότητες όσο και οι προοπτικές του, κάτι που συνέβη και στη δική μας περίπτωση. Διακρίναμε, λοιπόν, νέες δυνατότητες εξέλιξης και ανάπτυξης του «Οδο-λέξις» που θα συζητήσουμε στη συνέχεια της εισήγησής μας και στις οποίες θα χρειαστούμε τη συνδρομή τρίτων φορέων, εξωτερικών συνεργατών και ειδικών της ορολογίας αλλά και των τομέων που καλύπτει η ορολογική βάση [δηλ. τομέων αμιγώς κατασκευαστικών (Οδοποιία, Σήραγγες, Υδραυλικά, κλπ) ή τομέων που άπτονται της λειτουργίας και διαχείρισης του έργου και της εταιρίας (Διαχείριση Έργου, Διασφάλιση Ποιότητας, κλπ)].

2 Η ΟΡΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΓΝΩΣΗΣ

Στην προσπάθειά μας να διαμορφώσουμε τα προφανή λεξικογραφικά και γλωσσολογικά επιχειρήματα που μπορεί κανείς να προβάλει για τη σκοπιμότητα έργων παρόμοιων με αυτό της «Εγνατία Οδός Α.Ε.», διαπιστώσαμε ότι η ορολογία και ο επιχειρηματικός κόσμος δεν είναι δύο κόσμοι διαφορετικοί, ασυμβίβαστοι και ετερόκλητοι. Ακόμα και αν λάβει κανείς υπόψη του τον μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα της, η ΕΟΑΕ παραμένει ένας οργανισμός καθαρά τεχνοκρατικός με στόχους αμιγώς κατασκευαστικούς και μετρήσιμους. Η πρωτοβουλία της να διεισδύσει σε έναν τομέα διαμετρικά αντίθετο από αυτόν της ειδικότητάς της φάνταζε αρχικά όχι μόνο τολμηρό, αλλά και, κατά κάποιο τρόπο, παράδοξο εγχείρημα. Ωστόσο, αναλύοντας τη σχέση ενός τέτοιου οργανισμού με τη συλλογή, καταγραφή και οργάνωση ορολογίας, προσεγγίσαμε ευρύτερα το ρόλο που μπορεί να έχει η ορολογία και η ορογραφία στον επιχειρηματικό κόσμο και ειδικότερα στον τομέα των κατασκευών.

Στο πλαίσιο αυτού του προβληματισμού, στραφήκαμε σε αυτό που πρόσφατα ονομάστηκε «Διαχείριση Γνώσης» και που αποτελεί πλέον ανεξάρτητο επιστημονικό πεδίο. Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα δεδομένα, αφού υποστούν μία σχετική επεξεργασία, μετατρέπονται σε «πληροφορία», η οποία έχει νόημα, σκοπό και συνάφεια, ώστε να μπορεί να ερμηνεύεται και να βοηθά στη λήψη αποφάσεων, «γνώση», σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, είναι η πληροφορία, η οποία εντάσσεται μέσα σε ένα πλαίσιο συμφραζόμενων, έχει υποστεί μία σειρά ειδικών ελέγχων για την πιστοποίησή της και μπορεί να αξιοποιηθεί για την επίλυση

προβλημάτων. Με αυτή την έννοια, η πληροφορία συσσωρεύεται, ενώ η γνώση μπορεί και εξελίσσεται.

Η «διαχείριση γνώσης» αποτελεί μία σειρά επιχειρηματικών πρακτικών και προσεγγίσεων που αποσκοπούν στον εντοπισμό, την επιλογή, την οργάνωση, τη διάδοση και τη μετάδοση σημαντικής πληροφορίας, γνώσης και τεχνογνωσίας, όπως είναι και η τεχνική ορολογία. Αυτή η αξιοποίηση της γνώσης ενισχύει και βελτιώνει σημαντικά την απόδοση ενός οργανισμού, ενώ μετατρέπει την πληροφορία σε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στο πλαίσιο της αγοράς.

Οι οργανισμοί του κατασκευαστικού τομέα, συσσωρεύουν μία πληθώρα γνώσεων, ορισμένες από τις οποίες αποκτούνται με μεγάλο κόστος, είτε σε επίπεδο ανθρώπινης προσπάθειας είτε σε οικονομικό επίπεδο. Ωστόσο, η γνώση αυτή δεν ενσωματώνεται συστηματικά στην κατασκευαστική διαδικασία επόμενων έργων, με αποτέλεσμα η συσσωρευμένη γνώση να παραμένει κατακερματισμένη, ανεκμετάλλευτη και μη-αξιοποιήσιμη.

Αν λάβουμε υπόψη ότι η δημιουργία θησαυρών, όπως το «Οδο-λέξις» αποτελεί ακριβώς τη συγκέντρωση, οργάνωση και καταγραφή διασκορπισμένων όρων και εννοιών, δημιουργώντας ένα οντολογικό σύστημα (η οντολογική ανάλυση ενός τομέα συμβάλλει σημαντικά στη διάδοση της γνώσης) και καθιστώντας τη διαθέσιμη ορολογική γνώση μιας εταιρίας προϊόν έτοιμο προς διάδοση και αξιοποίηση, τότε είναι προφανές ότι υπάρχουν σοβαρά επιχειρήματα υπέρ της αξίας και χρησιμότητας αντίστοιχων ορολογικών έργων. Σύμφωνα με τα παραπάνω, η ορολογία εντάσσεται αυτόματα στα άυλα περιουσιακά στοιχεία μιας επιχείρησης, ενώ η συστηματική επεξεργασία της αυξάνει την αξία της επιχείρησης, βελτιώνει τις διαδικασίες της, και με τη συμβολή της τεχνολογίας προωθεί με τον καλύτερο τρόπο τη δημιουργία ενός δυναμικού και σύγχρονου προφίλ.

3 ΤΟ ΣΚΑΡΙ ΚΑΙ ΤΑ ΕΦΟΔΙΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΟΥ

3.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ: Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Κάθε έργο αποκτά υπόσταση όχι μόνο από το αποτέλεσμα που φτάνει στον τελικό χρήστη, αλλά κυρίως από το θεωρητικό υπόβαθρο που το υποστηρίζει και τη φιλοσοφία που το χαρακτηρίζει. Η μεθοδολογία που αναπτύξαμε προέκυψε μελετώντας, σε πρώτο επίπεδο, τις ανάγκες ενός χρήστη μίας διαδικτυακής ορολογικής βάσης και, σε δεύτερο επίπεδο, τις προδιαγραφές που υποδεικνύουν οι πιο σύγχρονες τάσεις της λεξικογραφίας. Ο θεωρητικός σκελετός του «Οδο-λέξις» διαμορφώθηκε σταδιακά και με συνεχείς αναθεωρήσεις και τροποποιήσεις, ώστε όλο το έργο να χαρακτηρίζεται από επιστημονικότητα, αξιοπιστία και

συνέπεια. Απώτερος στόχος, φυσικά, ήταν τα αποτελέσματα της αναζήτησης ενός όρου να είναι όσο το δυνατό πληρέστερα και πιο εύληπτα, αλλά και συνεπέστερα με το γενικό θεωρητικό πλαίσιο που έχει αναπτυχθεί για αντίστοιχα έργα.

Το μεθοδολογικό πλαίσιο του «Οδο-λέξεις» σαφέστατα καθορίζεται και διαμορφώνεται από το ανθρώπινο δυναμικό της ομάδας, τη σύνθεσή του και τους κοινούς στόχους, την κοινή αισθητική, και τις κοινές επιστημονικές του φιλοδοξίες. Η ομάδα του έργου αποτελείται από έμπειρους μεταφραστές που ειδικεύονται στη μετάφραση τεχνικών κειμένων του τομέα Κατασκευής και Διαχείρισης Οδικών Έργων, ενώ συμπληρώνεται από γλωσσολόγο, ο οποίος «φωτίζει» τις γκρίζες γλωσσολογικές και λεξικογραφικές περιοχές που οι μεταφραστές αντιμετωπίζουν συχνά με αμήχανη επιφύλαξη. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, η ομάδα εμπλουτίζεται με ειδικούς επιστήμονες που, συνήθως, ανήκουν στο δυναμικό της «Εγνατία Οδός Α.Ε.», οι οποίοι υποστηρίζουν το έργο με τις γνώσεις τους διαλευκαίνοντας εννοιολογικές ασάφειες, καθοδηγώντας την ομάδα βιβλιογραφικά, ή απλώς κάνοντας έναν πρώτο έλεγχο ως προς την ορθότητα του υλικού.

Θεμελιώδες μεθοδολογικό χαρακτηριστικό της ορολογικής μας βάσης είναι η προσέγγιση του υλικού μέσα από το πρίσμα ενός συνεπώς δομημένου συστήματος εννοιών. Παρόλο που ο σχηματισμός ενός τέτοιου συστήματος είναι συχνά δύσκολος και χρονοβόρος, παραμένει εξαιρετικά βοηθητικός, ενώ κατέχει κεντρική θέση στην ορολογική έρευνα γενικότερα, αφού για τον προσδιορισμό μίας έννοιας είναι απαραίτητο να παραθέσει κανείς όχι μόνο την περιγραφή των χαρακτηριστικών της, αλλά και τις σχέσεις της με τις άλλες έννοιες του γνωστικού πεδίου στο οποίο ανήκει. Το «Οδο-λέξεις» ακολουθεί τη δομή τέτοιων εννοιολογικών συστημάτων σε δύο επίπεδα: 1) στην γενική κατηγοριοποίηση του ορολογικού υλικού σε επιμέρους θεματικά πεδία, και 2) στη σύνδεση των λημμάτων με βάση τις μεταξύ τους εννοιολογικές σχέσεις. Όσον αφορά το δεύτερο επίπεδο, η προσέγγιση που υιοθετήσαμε ήταν αυτή της κάθετης/ιεραρχικής σύνδεσης των εννοιών, ώστε να προκύπτουν σχέσεις υπερώνυμου-υπώνυμου, όπως είναι η σχέση γενικού-ειδικού (π.χ. δέντρο-οξιά) και μέρους-όλου (κλίμακα-πλατύσκαλο).

Δεύτερο καθοριστικό στοιχείο της μεθοδολογίας μας είναι οι πηγές από τις οποίες αντλούμε το υλικό μας. Η συλλογή των όρων γίνεται μέσα από γραπτές πηγές (κείμενα που έχουν συνταχθεί είτε από την ίδια την «ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε.» είτε από ειδικούς του εκάστοτε τομέα) που πρέπει να πληρούν πολύ συγκεκριμένες αυστηρές προϋποθέσεις: αποτελούν θεμελιώδη κείμενα ή εγχειρίδια που συνθέτουν τη βασική βιβλιογραφία του εκάστοτε τομέα, δεν είναι μεταφρασμένα, αλλά έχουν συνταχθεί σε πρωτότυπη γλώσσα (με εξαίρεση περιπτώσεις όπου σε κάποια γλώσσα δεν υπάρχουν πρωτότυπα κείμενα, οπότε

χρησιμοποιούνται μεταφρασμένα τα οποία επιλέγονται μετά από αυστηρό έλεγχο), οι συγγραφείς τους, είτε είναι μεμονωμένα άτομα είτε φορείς ή οργανισμοί, χαρακτηρίζονται από κύρος και σημαντικό εκτόπισμα στον τομέα εξειδίκευσής τους, ενώ επίσης λαμβάνονται υπόψη η ποιότητα του κειμένου σε γλωσσικό επίπεδο, η ημερομηνία έκδοσης και η γεωγραφική του προέλευση.

Το στάδιο συλλογής και αξιολόγησης των βιβλιογραφικών πηγών είναι το κρίσιμότερο και, δυστυχώς, το πιο προβληματικό. Οι ελλείψεις στην ελληνική, κυρίως, τεχνική βιβλιογραφία είναι μεγάλες και συχνά λειτουργούν ανασταλτικά και αποθαρρυντικά, ενώ επιβάλλουν τη διερεύνηση εναλλακτικών πηγών άντλησης ορολογίας, τις οποίες θα αναφέρουμε στη συνέχεια.

Για ακόμα πιο αξιόπιστο αποτέλεσμα, ο κάθε όρος συνοδεύεται από παραπομπή στην πηγή από την οποία αντλήθηκε, κάτι που παράλληλα προσφέρει στο χρήστη τη δυνατότητα επέκτασης της έρευνάς του στη σχετική βιβλιογραφία.

Σημαντικό στάδιο της διαδικασίας είναι η επιλογή των όρων που εισάγονται στη βάση. Η μεθοδολογία που ακολουθούμε αποτελεί συνδυασμό της περιγραφικής και της ρυθμιστικής μεθόδου. Συγκεκριμένα, ακολουθώντας την αρχή «ένας όρος-μία μετάφραση» στη βάση καταγράφονται όλοι οι όροι που χρησιμοποιούνται στη βιβλιογραφία για την περιγραφή μίας έννοιας, αλλά μόνο ένας επιλέγεται ως βασικός για να συνδεθεί με τον αντίστοιχο στην άλλη γλώσσα. Αυτό σημαίνει ότι στο χρήστη προσφέρεται ένας αριθμός επιλογών και, χωρίς να επιβάλλεται ο «σωστός» όρος για την περιγραφή μίας έννοιας, υποδεικνύεται αυτός που η ομάδα του «Οδο-λέξης» θεώρησε προτιμότερο (συχνότητα χρήσης, αξιοπιστία βιβλιογραφικής πηγής) μέσα από την έρευνά της. Η τελική επιλογή είναι του χρήστη, ο οποίος όμως θα καταλήξει στην απόφασή του αφού έχει στη διάθεσή του όλες τις σχετικές πληροφορίες και δυνατότητα να προχωρήσει, εάν θέλει, στη δική του βιβλιογραφική έρευνα.

Το τελευταίο στάδιο της διαδικασίας αφορά την αντιστοίχιση των όρων των δύο γλωσσών. Η σύνδεση των δύο γλωσσών γίνεται από την ομάδα του «Οδο-λέξης» και πιστοποιείται από ειδικούς επιστήμονες του τομέα στον οποίο ανήκει το εκάστοτε ζεύγος. Αυτός θα ελέγξει εάν οι όροι του ζεύγους περιγράφουν πραγματικά την ίδια έννοια και εάν υπάρχουν διαφορές μεταξύ τους που δεν διαφαίνονται στη βιβλιογραφία, αλλά υπάρχουν στην καθημερινή χρήση της γλώσσας.

3.2 ΔΟΜΗ – ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ: ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ

Απόρροια των παραπάνω μεθοδολογικών αναζητήσεων και επιλογών είναι η τελική μορφή του «Οδο-λέξης» η οποία παρουσιάζει ανάγλυφα το θεωρητικό υπόβαθρο της προσπάθειάς

μας. Εξετάζοντας κανείς την πληροφορία και τη δομή του, το έργο ξεφεύγει από τα στενά όρια ενός λεξικού και παρουσιάζει σαφή χαρακτηριστικά θησαυρού. Συγκεκριμένα, τα λήμματα της ορολογικής βάσης περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

Τον ίδιο τον **όρο**. Ένας όρος μπορεί να αποτελείται από μία ή περισσότερες λέξεις, να πρόκειται, δηλαδή, για μια έκφραση λιγότερο ή περισσότερο παγιωμένη. Το κριτήριο για το αν μια έκφραση μπορεί να αποτελέσει ή όχι όρο είναι ο βαθμός παγίωσης της έκφρασης αυτής. Τη **γραμματική κατηγορία**, το **γένος** και τον **αριθμό** του, καθώς και το **σύμβολο** και τη **συντόμευσή** του (εάν υπάρχουν). Βασική πληροφορία του λήμματος είναι η **περιγραφή** του όρου: Πρόκειται για απόσπασμα από τις βιβλιογραφικές πηγές, το οποίο περιγράφει την έννοια. Η περιγραφή μπορεί να έχει τα χαρακτηριστικά α. «εκτατικού» ορισμού, β. «εντατικού» ορισμού, και γ. «συγκριμενικού» ορισμού. Από τις βιβλιογραφικές πηγές προέρχεται και το **συγκείμενο** του όρου, το οποίο προσφέρει συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με την έννοια ή χρήση του, ενώ τον παρουσιάζει στο φυσικό γλωσσικό του περιβάλλον. Τις πληροφορίες που συνοδεύουν τον όρο συμπληρώνει η **τεκμηρίωση**, δηλ. η παραπομπή στην πηγή από την οποία αντλήθηκε ο όρος, και οι **συνώνυμοι** ή **σχετικοί όροι**, οι οποίοι καθορίζονται σύμφωνα με τις μεθοδολογικές κατευθύνσεις που αναφέρθηκαν («ένας όρος-μία μετάφραση», σύστημα εννοιών). Τέλος, δίνεται ο **αντίστοιχος όρος στη δεύτερη γλώσσα** και το **θεματικό πεδίο** στο οποίο ανήκει η έννοια που περιγράφεται.

3.2.1 ΟΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΑ

3.2.1.1 ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Μεταγενέστερη προσθήκη στο «Οδο-λέξεις» είναι η βιβλιοθήκη ηλεκτρονικών κειμένων. Θέλοντας να ακολουθήσουμε τις σύγχρονες τάσεις στην ορολογική έρευνα και να υιοθετήσουμε μία πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση του υλικού μας, θεωρήσαμε ότι είναι απαραίτητο να ενσωματώσουμε στη βάση μας ένα αρχείο ηλεκτρονικών κειμένων που έχουν συνταχθεί και εγκριθεί από την «Εγνατία Οδός Α.Ε.». Πιστεύουμε ότι η γλώσσα αποκτά νόημα και υπόσταση εργαλείου επικοινωνίας μόνο όταν την εντάξει κανείς στο φυσικό της περιβάλλον, ενώ αντίθετα αποδυναμώνεται και στερείται νοήματος όταν την παρουσιάσει αποκομμένη από αυτό, αποστειρωμένη, ως εργαστηριακό δείγμα προς μελέτη. Είναι, τουλάχιστον για μας, αυτονόητο ότι ο χρήστης μίας ορολογικής βάσης επιθυμεί να συναντήσει έναν τεχνικό όρο μέσα στο συγκείμενό του, να εμβαθύνει στα νοήματα που ο όρος αυτός εκφράζει, να αποσαφηνίσει τις έννοιες και να παραπεμφθεί σε σχετικά κείμενα

που τον βοηθούν να προχωρήσει και σε περαιτέρω παρατηρήσεις, όπως, π.χ., η συχνότητα εμφάνισης του όρου. Η παρουσία μίας βιβλιοθήκης σε ηλεκτρονική μορφή συμβάλλει στην επίτευξη του στόχου αυτού, ενώ παράλληλα διευκολύνει έναν μη-έμπειρο χρήστη να προχωρήσει όχι μόνο στην κατανόηση τεχνικών κειμένων, αλλά ακόμα και στη σύνταξή τους, εφόσον μπορεί να έχει στη διάθεσή του δίγλωσσες απεικονίσεις ποικιλίας κειμένων.

3.2.1.2 ΓΡΑΦΙΚΑ

Τις προθέσεις αυτές εξυπηρετεί και η ενσωμάτωση στη βάση γραφικών (είτε σε στατική είτε σε διαδραστική μορφή), τα οποία συνοδεύουν τα λήμματα του «Οδο-λέξις», όπου αυτό είναι δυνατό. Η οπτική απεικόνιση μίας έννοιας βοηθά στην καλύτερη κατανόησή της, αλλά και στην διάκρισή της από άλλες λιγότερο ή περισσότερο σχετικές έννοιες. Για τους μη-ειδικούς, ένας άγνωστος σχετικά όρος «φωτίζεται» περισσότερο όταν παρουσιάζεται οπτικά, ως αναπαράσταση εννοιολογικού συνόλου με τα συστατικά του στοιχεία ή την ενσωμάτωσή του σε ένα ακόμα ευρύτερο εννοιολογικό σύνολο. Αλλά και όσον αφορά τους ειδικούς χρήστες, η γλώσσα των γραφημάτων είναι αυτή που χρησιμοποιείται ευρύτερα από τους μηχανικούς, αυτή που είναι πιο εύληπτη και, κατά συνέπεια, γίνεται ευκολότερα κατανοητή. Συνεπώς, η ενσωμάτωση γραφικών σε μία ορολογική βάση όχι μόνο συμπληρώνει καθοριστικά τη λεκτική περιγραφή μίας έννοιας, αλλά ξεπερνά τη συμβατική ανάγνωση ενός έντυπου προϊόντος και συμβάλλει στη μη-γραμμική αναπαράσταση του συστήματος εννοιών που παρουσιάζεται. Έτσι, ένα ολοκληρωμένο λήμμα αποτελεί μία πλήρη παρουσίαση ενός όρου, η οποία περιλαμβάνει μεγάλο εύρος πληροφορίας, από τα καθαρά τυπολογικά του χαρακτηριστικά και τις συγγενείες του μέσα σε ένα ευρύτερο εννοιολογικό πλαίσιο, έως το κειμενικό του περιβάλλον και την οπτική του απεικόνιση.

4 Ο ΠΡΩΤΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ: ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΟΥ «ΟΔΟ-ΛΕΞΙΣ»

Η ιστοσελίδα του «Οδο-λέξις» σχεδιάστηκε με άξονα την υψηλή αισθητική, την ευελιξία και την εξασφάλιση ενός περιβάλλοντος όσο το δυνατό φιλικότερου προς το χρήστη. Στόχος μας ήταν η αναζήτηση των λημμάτων να γίνεται με απλά βήματα σε ένα ευχάριστο διαδικτυακό τόπο, και τα αποτελέσματα να παρουσιάζονται με σαφήνεια, να είναι εύληπτα και όλες οι πληροφορίες να είναι οργανωμένες και κατανοητές από το χρήστη. Γενικά, η ιστοσελίδα του «Οδο-λέξις» χωρίζεται σε δύο επί μέρους τμήματα: αυτό της καθαυτό αναζήτησης και αυτό της παρουσίασης του έργου. Το τελευταίο χωρίζεται με τη σειρά του σε επιμέρους ενότητες: α) την **Αρχική σελίδα**, στην οποία δίνονται πληροφορίες για την ταυτότητα του έργου, την ομάδα των συντελεστών, τις αιτίες που οδήγησαν στη δημιουργία του «Οδο-λέξις» β) την ενότητα που ονομάζεται **Λεξικό** και περιλαμβάνει οδηγίες για το πώς

μπορεί ο χρήστης να αναζητήσει έναν όρο στη βάση γ) την ενότητα **Πληροφορίες**, όπου δίνονται στοιχεία για τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, τη δομή του «Οδο-λέξις», τη μορφή των λημμάτων και το υλικό που περιέχεται στη βάση και που έχει στη διάθεσή του ο χρήστης δ) την ενότητα **Τεκμηρίωση** που αποτελεί στην ουσία κατάλογο των βιβλιογραφικών πηγών που χρησιμοποιήθηκαν οργανωμένων ανά θεματικό πεδίο ε) την ενότητα **Συνδέσεις** με προτεινόμενους δικτυακούς τόπους που ενδιαφέρουν τόσο το μηχανικό όσο και το μεταφραστή, και στ) την ενότητα **Επικοινωνία**, όπου δίνονται τα στοιχεία των συντελεστών για όποιον θέλει να έρθει σε επαφή με την ομάδα του «Οδο-λέξις».

5 ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ

Έχοντας οριοθετήσει, λοιπόν, το πεδίο δράσης μας και τη μακροπρόθεσμη συμβολή μας στον τομέα των κατασκευών, επιβεβαιώσαμε, κατά κάποιο τρόπο, τα βήματά μας μέχρι σήμερα και αποκρυστάλλωσαμε τις μελλοντικές μας επιδιώξεις. Απώτερος στόχος της ομάδας του «Οδο-λέξις» είναι οι δραστηριότητές της να προσανατολιστούν στη συνολική διαχείριση του έργου (project management). Καθώς οι απαιτήσεις γίνονται αυστηρότερες και ο εμπλουτισμός του θησαυρού επιβάλλει τη διαχείριση υλικού πολύ μεγαλύτερου όγκου, είναι απαραίτητο να προχωρήσουμε στην ανάθεση επιμέρους υπο-έργων σε ομάδες εξωτερικών συνεργατών αναλαμβάνοντας αποκλειστικά το συντονισμό και την οργάνωσή τους.

Η συνεργασία αυτή θα προσανατολιστεί κυρίως σε τέσσερα επίπεδα:

α. Σε επίπεδο ομάδων εργασίας που θα ασχοληθούν με τη βιβλιογραφική έρευνα, συλλογή, καταχώρηση, επεξεργασία και διόρθωση του ορολογικού υλικού. Τέτοιες ομάδες μπορούν να απαρτίζονται από φοιτητές σχετικών ειδικοτήτων ή νέων ερευνητών υπό την επίβλεψη κάποιου επιστημονικού υπεύθυνου από την πανεπιστημιακή κοινότητα.

β. Σε επίπεδο πιστοποίησης όρων από ειδικούς του κάθε θεματικού πεδίου. Η συνεισφορά τους θα αφορά τον έλεγχο της ορθότητας της αντιστοίχισης μεταξύ των δύο γλωσσών. Φορείς που θα μπορούσαν να διαθέσουν το απαραίτητο ανθρώπινο δυναμικό είναι το Πανεπιστήμιο, ερευνητικοί φορείς, όπως π.χ. το Ελληνικό Ινστιτούτο Μεταφορών, ή η ίδια η «Εγνατία Οδός Α.Ε.»

γ. Σε επίπεδο δημιουργίας ορισμών από ειδικούς επιστήμονες, σε περιπτώσεις που η ελληνική, συνήθως, βιβλιογραφία είναι ελλιπής ή ακόμα και ανύπαρκτη. Το ανθρώπινο δυναμικό γι' αυτό το υπο-έργο θα αντληθεί από τους φορείς που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο.

δ. Πιο μακροπρόθεσμα, σε επίπεδο προσθήκης νέων γλωσσών ή νέων θεματικών πεδίων. Εδώ η συνεργασία μπορεί να επεκταθεί και σε φορείς ή Πανεπιστήμια άλλων χωρών οδηγώντας στη δημιουργία ενός ευρύτερου δικτύου που θα συνεργάζεται και θα εξελίσσεται δυναμικά τροφοδοτώντας και διαμορφώνοντας, από τη μία, το συνολικό έργο, αλλά και ακολουθώντας με ευελιξία τις επιταγές που επιβάλλει το ίδιο το έργο και η εποχή του στους συντελεστές του.

Είναι αυταπόδεικτο ότι όσο πιο σύνθετο γίνεται ένα ορολογικό έργο, τόσο δυσκολότερο είναι να το ακολουθήσεις με συνέπεια και μεθοδικότητα. Μοναδικός τρόπος για να μην το προδώσεις είναι να στραφείς σε ικανούς συνεργάτες που θα του προσδώσουν την πολυμορφία και αξιοπιστία που απαιτείται. Εξάλλου, κανένα ταξίδι δεν είναι γοητευτικό όταν δεν το μοιράζεσαι με άλλους συνταξιδιώτες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Dubuc R. & Lauriston A., "Terms and Contexts", in Wright S.-E. & Budin G., "Handbook of Terminology Management", Vol. 1, John Benjamins Publ. Co., 1997
2. Dubuc, R., *Manuel pratique de terminologie* », Montréal, Linguattech, 1985
3. Galinski Ch. & Picht Heribert, "Graphic and Other Semiotic Forms of Knowledge Representation in Terminology Management", in Wright S.-E. & Budin G., "Handbook of Terminology Management", Vol. 1, John Benjamins Publ. Co., 1997
4. Goh Andrew, "Enhancing organizational performance through knowledge innovation: A proposed strategic management framework", *Journal of Knowledge Management Practice*, Volume 5, October 2004
5. Gross, G., *Les expressions figées en français* , Ophrys, Paris, 1996
6. Hurley Tracy & Green Carolyn, "Knowledge management and the nonprofit industry: A within and between approach", *Journal of Knowledge Management Practice*, Volume 6, January 2005
7. Hussain Fareed, "Managing knowledge effectively", *Journal of Knowledge Management Practice*, Volume 5, May 2004
8. Kyriakopoulou, T., *Les bases terminologiques multilingues* , Actes du Colloque international Traduction humaine, Traduction automatique, Interprétation , Tunis 28-30 sept. 2000
9. Lerat, P., *Les langues spécialisées* , PUF, Paris, 1995
10. Ribeiro F.L., "Toward a technology for corporate memories in construction", *Construction Information Technology 2000*. Retrieved on 25/5/2005 from <http://itc.scix.net/data/works/att/w78-2000-742.content.pdf>

11. Smith Alan, "Knowledge management strategies: a multi-case study", Journal of Knowledge Management, Volume 8, No. 3 2004, pp. 6-16
12. Wright S.-E., "Representation of Concept Systems", in Wright S.-E. & Budin G., "Handbook of Terminology Management", Vol. 1, John Benjamins Publ. Co., 1997
13. Βασιλειάδης Νικόλαος, Σημειώσεις του μαθήματος «Διαχείριση Γνώσης», Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Πληροφορική και Διοίκηση», 2005. Ημερομηνία ανάκτησης 25/5/2005 από <http://lpis.csd.auth.gr/mtpx/km/index.htm>

Έλενα Χουρμουζιάδη

Τεχνική Μεταφράστρια
«ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ ΑΕ»
6^ο χλμ Θέρμη-Θεσσαλονίκη
57001, Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310470432
Ηλ. Ταχυδρομείο: echour@egnatia.gr